

แนวทางการบริหารวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามหลักบุญกิริยาวัตถุ 3  
ของสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในจังหวัดขอนแก่น  
A Guideline for Participatory Academic Administration in Accordance  
with the Three Puññakiriya-Vatthu of Educational Institutions Under the  
Office of Special Education Bureau in Khon Kaen

อภิชาติ จันทรศรี<sup>1</sup>

พระครูปลัดบุญช่วย โชติวิโส<sup>2</sup> และ สุรศักดิ์ จันพลา<sup>3</sup>

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น<sup>1,2,3</sup>

Apichat Junsee<sup>1</sup>

PhrakhruPalad Boonchuay Chotivungso<sup>2</sup> and Surasak chanpla<sup>3</sup>

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, KhonKaen Campus<sup>1,2,3</sup>

Corresponding Author, E-mail: 6305205045@mcu.ac.th

\*\*\*\*\*

### บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการบริหารวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามหลักบุญกิริยาวัตถุ 3 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในจังหวัดขอนแก่น 2) เพื่อเสนอแนวทางการบริหารวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามหลักบุญกิริยาวัตถุ 3 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในจังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 194 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักจากการสัมภาษณ์ 3 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

---

\* ได้รับบทความ: 24 มีนาคม 2565; แก้ไขบทความ: 24 มิถุนายน 2565; ตอรับตีพิมพ์: 29 มิถุนายน 2565

Received: 24 March 2022; Revised: 24 June 2022; Accepted: 29 June 2022

### ผลการวิจัยพบว่า

1) การบริหารวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามหลักบุญกิริยาวัตถุ 3 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในจังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน รองลงมา คือ ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2) แนวทางการบริหารวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามหลักบุญกิริยาวัตถุ 3 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในจังหวัดขอนแก่น ผู้บริหาร ครูและบุคลากร ควรมีส่วนร่วมในการปรึกษา วางแผน ติดตาม ประเมินผล ปรับปรุง และพัฒนา โดยอาศัยหลักบุญกิริยาวัตถุ 3 ประกอบด้วย 1) ทานมัย คือ การให้ทาน ผู้บริหาร ครูและบุคลากร ควรเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้มีส่วนร่วมในการทำงาน แสดงความยินดี ยอมรับเห็นชอบในการทำงานซึ่งกันและกัน 2) ศีลมัย คือ การรักษาศีล ผู้บริหาร ครู และบุคลากร ควรมีการช่วยเหลือ เพื่อพัฒนางานให้ประสบความสำเร็จ และ 3) ภาวนามัย คือ การอบรมจิตใจ ผู้บริหาร ครูและบุคลากร ควรมีการฝึกอบรมพัฒนา มีการรับข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงาน การให้คำแนะนำ ให้ความรู้แก่ผู้ร่วมปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของงาน

**คำสำคัญ:** การบริหารวิชาการแบบมีส่วนร่วม; การบริหารวิชาการ; บุญกิริยาวัตถุ 3

### Abstract

The objectives of this research were: 1) to study participatory academic administration in accordance with the Three Puññakiriya-Vatthu of educational institutions under the Office of Special Education Bureau in Khon Kaen Province; 2) to propose a guideline for participatory academic administration in accordance with the Three Puññakiriya-Vatthu of educational institutions under the Office of Special Education Bureau in Khon Kaen Province. The researcher defined a total sample of 194 people and three key informants for the interview. The research instruments were: questionnaires and interview forms with a reliability value of 0.97. The statistics used in the data analysis were: Frequency, Percentage, and Standard Deviation.

The research results were as follows:

1) The overall mean of the participatory academic administration in accordance with the Three Puññakiriyā-Vatthu of educational institutions under the Office of Special Education Bureau in Khon Kaen Province was at a high level of practice. The aspect with the highest mean was teaching management, followed by supervision within educational institutions and the development of educational institutions. The lowest mean was seen in the aspect of educational measurement and evaluation.

2) The guideline for participatory academic administration in accordance with the Three Puññakiriyā-Vatthu of educational institutions under the Office of Special Education Bureau in Khon Kaen Province was that the administrators, teachers, and personnel should participate in consulting, planning, monitoring, evaluating, improving, and developing based on the Three Puññakiriyā-Vatthu as follows. 1) Dānamaya (giving): the administrators, teachers, and personnel should allow others to participate in the work, congratulate and accept or agree to work with each other. 2) Sīlamaya (precept observation) : the administrators, teachers, and personnel should help develop the work to be successful. 3) Bhāvanāmayā (mental development): the administrators, teachers, and personnel should participate in development training to obtain helpful information in work that can be used to advise or educate the colleagues to achieve the work objectives.

**Keywords:** Participatory Academic Administration; Academic Administration;

Three Puññakiriyā-Vatthu

## บทนำ

การบริหารเป็นเครื่องมือสำคัญต่อการดำเนินงานขององค์กร เป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงความสำเร็จขององค์กร การบริหารการศึกษาถือเป็นเรื่องสำคัญเช่นเดียวกัน เพราะการศึกษามีส่วนช่วยในการที่ช่วยพัฒนาคนในชาติทั้งด้านสติปัญญา อารมณ์ และสังคม เพื่อให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข การวางแผนการศึกษาจึงมีความจำเป็นที่จะต้องพิจารณาถึงงานและบทบาทของการศึกษาให้ครอบคลุมทุกด้านตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้ระบุให้มีการทำงานแบบมีส่วนร่วม คือ มาตรา 9 (2) ด้านการจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาให้มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มาตรา 9

(6) สนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน สถาบันสังคมอื่น (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2542 : 4)

การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมถือได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ผู้บริหารสถานศึกษา ควรใช้เป็นแนวทางในการบริหาร การทำงานต้องได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่าย การมีส่วนร่วมในการทำงานไม่จำเป็นต้องเป็นผู้ลงมือกระทำงานโดยตรงยังสามารถเป็นผู้ที่ให้ข้อเสนอแนะหรือข้อคิดเห็น สอดคล้องกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นการจูงใจให้ผู้มีส่วนร่วมปฏิบัติงานในองค์การได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมรับผิดชอบ และร่วมมือในการพัฒนาองค์การที่ปฏิบัติอยู่ด้วยความเต็มใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานขององค์การทำให้เกิดผลดีกับสถานศึกษา (จันทรานี สงวนนาม, 2553 : 116) การบริหารวิชาการถือเป็นงานที่มีความสำคัญเป็นงานหลักเรียกได้ว่าเป็นหัวใจของการจัดการศึกษาซึ่งทั้งผู้บริหาร ครูและบุคลากร ต้องมีความรู้ความเข้าใจให้ความสำคัญและมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดแนวทางปฏิบัติการประเมินผล และการปรับปรุงแก้ไขอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง แนวทางความสำเร็จของการปฏิรูปการเรียนรู้ ต้องเริ่มที่ชั้นเรียนเป็นหลักสำคัญ โดยผู้บริหารอาจนำความคิดเห็นของตนเองของครู ผู้ปกครอง หรือข้อมูลทางวิชาการ แล้วหากกลุ่มครูช่วยคิดและดำเนินการพร้อมทำความเข้าใจในเรื่องการเรียนรู้ใหม่ แล้วสร้างความเข้าใจให้ตรงกัน หลังจากนั้นจึงวางแผนการดำเนินงานจัดทำคู่มือที่ปฏิบัติได้แล้วเข้าใจตรงกัน (ไพฑูริ์ สินลารัตน์, 2558 : 39) การบริหารงานวิชาการจึงต้องมีความรู้ ความเข้าใจ จัดระบบงานให้มีความรัดกุม และให้มีการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ

สถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษในจังหวัดขอนแก่น เป็นสถานศึกษาที่เปิดการเรียนการสอนให้บริการด้านการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ ความต้องการจำเป็นของคนพิการและผู้ด้อยโอกาส ในส่วนการบริหารวิชาการมีปัญหาในด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอนการวัดและประเมินผลการศึกษา การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการนิเทศภายในสถานศึกษาเนื่องด้วยจำนวนครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีน้อย แต่มีภาระงานที่ได้รับมอบหมายมีจำนวนมาก และการบริหารจัดการด้านการเรียนการสอน งานวิชาการที่ต้องอาศัยความร่วมมือกันของผู้บริหารสถานศึกษา ครูการศึกษาพิเศษ ครูและบุคลากรเพื่อให้เหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของคนพิการและผู้ด้อยโอกาสในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น และรองรับผู้รับบริการที่มีความต้องการและความจำเป็นในการจัดการศึกษาพิเศษทั่วภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จากปัญหาและเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะของครูผู้สอนในสถานศึกษามีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการบริหารวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามหลักบุญภิรยวัตถุ 3 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในจังหวัดขอนแก่น โดยใช้เหตุอันเป็นที่ตั้งแห่งการทำบุญ เหตุแห่งการทำความดี มาเป็นกรอบแนวทางในการบริหารสถานศึกษาให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ สถานศึกษามีการปฏิบัติอย่างไร มีลักษณะการบริหารและการจัดการศึกษา อย่างไร ข้อมูลที่ได้จากการศึกษา จะเป็นข้อมูลพื้นฐานสำคัญ

เป็นแนวทางในการปรับปรุงการบริหารวิชาการแบบมีส่วนร่วมให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการวิจัยนำไปใช้เพื่อพัฒนาปรับปรุง พัฒนาทางด้านการบริหารวิชาการของสถาบันการศึกษาของตนเกิดการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร เกิดประสิทธิผลกับผู้เรียน และเพื่อเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาให้มีความเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป

### วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามหลักบุญกิริยาวัตถุ 3 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในจังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามหลักบุญกิริยาวัตถุ 3 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในจังหวัดขอนแก่น

### วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
  - 1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในจังหวัดขอนแก่น โดยมีผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งสิ้น 354 คน (ข้อมูลปีการศึกษา 2564)
  - 1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในจังหวัดขอนแก่น จำนวน 4 โรงเรียน โดยผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบง่ายจากตารางสำเร็จรูปของเครชีและมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่างในแต่ละโรงเรียนตามขนาดของโรงเรียนและสัดส่วนของประชากร โดยมีผู้บริหาร จำนวน 13 คน ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 181 คน กลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 194 คน
2. เครื่องมือการวิจัย
  - 2.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 2.2 กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือ และสร้างเครื่องมือ เสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและปรับปรุงแก้ไขตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาแนะนำ
  - 2.3 นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา นำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามตามวัตถุประสงค์ (IOC)
  - 2.4 นำเครื่องมือที่ตรวจสอบความเที่ยงตรงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากร ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของครอนบาค (Cronbach)

### 3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การรวบรวมข้อมูล โดยการแจกแบบสอบถามจำนวน 194 ชุด โดยกระจายกลุ่มตัวอย่าง และนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผล

3.2 เก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ โดยสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ (Content Analysis)

### 4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 นำแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ โดยการตอบแบบสอบถามแล้วนำมา คัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

4.2 ทำการวิเคราะห์ข้อมูล 1) ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามใช้ความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) และ 2) ระดับความคิดเห็นที่มีต่อแนวทางการบริหารวิชาการ แบบมีส่วนร่วมตามหลักบุญภิรยาวัตร 3 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในจังหวัด ขอนแก่น วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทั้งโดยรวมและรายด้าน ตามแนวคิดของลิเคิร์ท (Liker)

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ (Content Analysis) เพื่อนำมาวิเคราะห์ ถึงปัญหาและข้อเสนอแนะต่อแนวทางการบริหารวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามหลักบุญภิรยาวัตร 3 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในจังหวัดขอนแก่น

## ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ( $\bar{x}$ ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการ บริหารวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามหลักบุญภิรยาวัตร 3 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษา พิเศษ ในจังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวม ดังนี้

| ความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการบริหารวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามหลักบุญภิรยาวัตร 3 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในจังหวัดขอนแก่น | ระดับการมีส่วนร่วม |      |       |       |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------|------|-------|-------|
|                                                                                                                                            | $\bar{x}$          | S.D. | แปลผล | ลำดับ |
| 1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา                                                                                                           | 4.27               | 0.42 | มาก   | 4     |
| 2. ด้านการจัดการเรียนการสอน                                                                                                                | 4.37               | 0.48 | มาก   | 1     |
| 3. ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา                                                                                                          | 4.27               | 0.42 | มาก   | 4     |
| 4. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา                                                                                                    | 4.32               | 0.44 | มาก   | 3     |
| 5. ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา                                                                                                              | 4.34               | 0.46 | มาก   | 2     |
| รวมเฉลี่ย                                                                                                                                  | 4.31               | 0.44 | มาก   | -     |

จากตารางที่ 1 พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการบริหารวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามหลักบุญกิริยาวัตถุ 3 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในจังหวัดขอนแก่น ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{x} = 4.31$ ) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ลำดับที่ 1 คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน โดยมีค่าเฉลี่ย 4.37 เมื่อพิจารณาในรายละเอียด ลำดับแรก คือ การจัดระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ และพัฒนาได้เต็มตามศักยภาพ ส่วนลำดับสุดท้าย คือ การวิเคราะห์ผลการประเมินเพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ลำดับที่ 2 คือ ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยมีค่าเฉลี่ย 4.34 เมื่อพิจารณาในรายละเอียด ลำดับแรก คือ วางแผนจัดระบบการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนภายในสถานศึกษา ส่วนลำดับสุดท้าย คือ การติดตามประสานงานกับหน่วยงานทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการนิเทศงานวิชาการ และการจัดเรียนการสอนของสถานศึกษา ลำดับที่ 3 คือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยมีค่าเฉลี่ย 4.32 เมื่อพิจารณาในรายละเอียด ลำดับแรก คือ การวิเคราะห์วิจัยการบริหารจัดการและการพัฒนาคุณภาพงานวิชาการในภาพรวมของสถานศึกษา ส่วนลำดับสุดท้าย คือ การประสานความร่วมมือ แลกเปลี่ยนรู้ และเผยแพร่ผลงานการวิจัยกับองค์กรภายนอก และลำดับสุดท้าย คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา โดยมีค่าเฉลี่ย 4.27 ซึ่งการแปลผลอยู่ในระดับมากทุกด้าน

2. ผลการสัมภาษณ์ แนวทางการบริหารวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามหลักบุญกิริยาวัตถุ 3 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในจังหวัดขอนแก่น พบว่า ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ในการปฏิบัติงาน และทำกิจกรรมร่วมกัน คือ มีส่วนร่วมในการปรึกษา วางแผน ตัดสินใจ ปฏิบัติ ติดตาม ประเมินผล ปรับปรุง และพัฒนา ซึ่งต้องอาศัยการให้ การเสียสละ การเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้มีส่วนร่วมในการทำงาน การพลอยชื่นชมหรือแสดงความยินดี ยอมรับเห็นชอบในการทำงานของกันและกัน (ทานมัย) การประพฤติสุจริต มีความสัมพันธ์ที่ดี ไม่เบียดเบียนกัน มีการช่วยเหลือ บริการ ขนขวายในกิจกรรมการทำงาน เพื่อพัฒนางานให้ประสบความสำเร็จ (ศีลมัย) รวมทั้งต้องมีการฝึกอบรมพัฒนา มีการรับข่าวสารข้อมูลเรื่องราวที่ตึงตังและเป็นประโยชน์ต่อการทำงาน การให้คำแนะนำ ให้ความรู้แก่ผู้ร่วมปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของงาน (ภาวนามัย)

## อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นที่สำคัญและน่าสนใจเกี่ยวกับแนวทางการบริหารวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามหลักบุญกิริยาวัตถุ 3 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในจังหวัดขอนแก่น โดยมีรายละเอียด ดังนี้

จากการวิจัยพบว่า ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีความคิดเห็นต่อการบริหารวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามหลักบุญกิริยาวัตถุ 3 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในจังหวัดขอนแก่น



ในภาพรวม อยู่ในระดับมากทุกด้าน (4.31) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการบริหารวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามหลักบุญกิริยาวัตถุ 3 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในจังหวัดขอนแก่น ต้องอาศัยหลักบุญกิริยาวัตถุ 3 ประกอบด้วย ทานมัย ศีลมัย และภวานามัย มาใช้ในการบริหารวิชาการ โดยการมีส่วนร่วมในการปรึกษา วางแผน ตัดสินใจ ปฏิบัติ ติดตาม ประเมินผล ปรับปรุง และพัฒนา เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ หรือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นกับการบริหารวิชาการ ในด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีความคิดเห็นต่อการนำหลักสูตรไปบริหารจัดการในการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง การศึกษาการสร้างบารมีตามหลักบุญกิริยาวัตถุ 3 ของชาวบ้านหนองแวงตอตั้ง ตำบลคึมชาด อำเภอนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัย พบว่า การสร้างบารมีตามหลักบุญกิริยาวัตถุ 3 ประกอบด้วย 1) ทานมัย คือ ทำบุญด้วยการให้ปันสิ่งของ มีเป้าหมายระดับต้น คือ สิ่งที่มีได้ในปัจจุบัน เป้าหมายระดับกลาง เป็นประโยชน์เมื่อละโลกนี้ไปแล้ว และเป้าหมายขั้นสูงสุด คือ การอยู่จบพรหมจรรย์ ไม่มีกิจที่จะต้องทำอีก ทานมืองค์ประกอบ 3 อย่าง คือ ผู้รับทาน ผู้ให้ทานและวัตถุทาน 2) ศีลมัย คือ ทำบุญด้วยการรักษาศีล หรือ ประพฤติดีมีระเบียบวินัยการรักษาศีล 5 เป็นการมีเจตนางดเว้นจากการทำชั่ว 5 ประการ คือ เว้นจากการฆ่าสัตว์ เว้นจากการลักทรัพย์ เว้นจากการประพฤติดีในกาม เว้นจากการพูด และ 3) ภวานามัย คือ ทำบุญด้วยการเจริญภavana ผูกอบรมจิตใจเจริญปัญญา (พระหนูกัน กตคุโณ (ฤวิเศษ), 2558 : 163) กล่าวคือ ด้านทานมัย (การให้ทาน) มีการให้ การเสียสละ การเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้มีส่วนร่วมในการทำงาน การพลอยชื่นชมหรือแสดงความยินดี ยอมรับเห็นชอบในการทำงานของกันและกัน ในด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีความคิดเห็นต่อการจัดระบบช่วยเหลือผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ และพัฒนาได้เต็มตามศักยภาพ อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง การปฏิบัติตามหลักธรรมบุญกิริยาวัตถุ 3 ของข้าราชการครูในโรงเรียนเทศบาล สังกัดเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านทานมัย ที่เป็นเช่นนี้สามารถอธิบายได้ว่า ข้าราชการครูโรงเรียนเทศบาล ได้ให้ความสำคัญกับการให้ทาน ว่าเป็นสิ่งแสดงน้ำใจของมนุษย์ผู้มีจิตใจสูง มีเมตตาจิตต่อเพื่อนมนุษย์และสัตว์ด้วยการให้ การเสียสละแบ่งปันมากน้อยตามกำลังของวัตถุ ผู้มีทานย่อมเป็นผู้อบอุ่น หนุนโลกให้ชุ่มชื้น การเสียสละจึงเป็นเครื่องค้ำจุนหนุนโลก (ประพิศ โบราณมูล, 2554 : 56) เมื่อพิจารณาในด้านศีลมัย (การรักษาศีล) มีความประพฤติสุจริต มีความสัมพันธ์ที่ดี ไม่เบียดเบียนกัน มีการช่วยเหลือ บริการ ขวนขวายในกิจกรรมการทำงาน เพื่อพัฒนางานให้ประสบความสำเร็จ และด้านภวานามัย (การอบรมจิตใจ) มีการฝึกอบรมพัฒนา มีการรับข่าวสารข้อมูลเรื่องราวที่ดีงามและเป็นประโยชน์ต่อการทำงาน การให้คำแนะนำ ให้ความรู้แก่ผู้ร่วมปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของงาน ในด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา พบว่า ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีความคิดเห็นต่อการวิเคราะห์วิจัยการบริหารจัดการและการพัฒนาคุณภาพงานวิชาการในภาพรวม



ของสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก และด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีความคิดเห็นต่อการวางแผนจัดระบบการนิเทศงานวิชาการ และการเรียนการสอนภายในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง การใช้หลักศาสนธรรมในพระพุทธศาสนา เพื่อการพัฒนาตน: กรณีศึกษานักศึกษาที่เข้าเรียนวิชาพระพุทธศาสนาเบื้องต้น มหาวิทยาลัยรามคำแหง ผลการวิจัยพบว่า หลัก “บุญกิริยาวัตถุ” สามารถตอบโจทย์นี้ได้ โดย “ศีล” อันเป็นข้อปฏิบัติที่เป็นไปเพื่อการไม่เบียดเบียนทั้งตนเองและผู้อื่นนั้น ช่วยพัฒนาความเป็นผู้มีระเบียบวินัยในการดำรงชีวิต อยู่ในกรอบของกฎหมายและศีลธรรม และพัฒนาความรับผิดชอบทั้งต่อตนเอง และผู้อื่น ในขณะที่ “ทาน” การให้ เสียสละ แบ่งปัน ก็ช่วยในการพัฒนาคุณธรรม 2 ประการ คือ ความพอประมาณ หรือความพอเพียงและการมีจิตสาธารณะ และท้ายสุด “ภาวนา” ก็เป็นการพัฒนาจิตและคุณสมบัติของจิตทั้ง 3 ด้าน คือ คุณภาพจิต สมรรถภาพจิต และสภาวะของจิต พร้อมๆ ไปด้วยการพัฒนา “ปัญญา” ให้มีความเข้าใจในธรรมชาติที่แท้จริง ของชีวิตและสรรพสิ่ง ซึ่งจะทำได้ทำให้สามารถปฏิบัติต่อสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง และดำรงชีวิตอยู่ได้โดยไม่ทุกข์ (ลักษณวัต ปาละรัตน์, 2563 : 33)

## ข้อเสนอแนะ

### 1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ผู้บริหาร ครูและบุคลากร ควรร่วมกันปรับใช้ และพัฒนาในด้านการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรและกำหนดแผนการจัดการเรียนรู้ให้เกิดความสำเร็จด้านวิชาการ

1.2 ผู้บริหาร ครูและบุคลากร ควรมีการติดตามประสานงานกับหน่วยงานทางการศึกษา ที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการนิเทศงานวิชาการ และการจัดเรียนการสอนของสถานศึกษา

### 2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเรื่องการบริหารวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา ด้านหลักธรรมอื่น ๆ เช่น ไตรสิกขา อิทธิบาท 4 พรหมวิหาร 4

2.2 ควรศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการบริหารวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา เช่น ภาวะผู้นำทางการบริหารวิชาการ การพัฒนาการบริหารวิชาการ การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่น ๆ

## องค์ความรู้ใหม่

แนวทางการบริหารวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามหลักบุญกิริยาวัตถุ 3 ประกอบด้วย

1. การบริหารวิชาการแบบมีส่วนร่วมด้านทานมัย คือ การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการต่าง ๆ โดยการให้ทาน การเสียสละ การเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ แบ่งปัน การให้ทานด้วยจิตใจที่ตั้งงาม การเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้มีส่วนร่วมในการทำงาน พลอยชื่นชมหรือแสดงความยินดี ยอมรับเห็นชอบในการทำงานของผู้อื่น การให้ทาน มีวัตถุประสงค์สำคัญในการละลายความโลภในจิตใจมนุษย์ ส่งผลให้เกิดความใสสว่าง สะอาดของจิตใจขึ้นมา

2. การบริหารวิชาการแบบมีส่วนร่วมด้านศีลมัย คือ การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการต่าง ๆ โดยการประพฤติสุจริต การรักษาศีล มีความสัมพันธ์ที่ดี เกื้อกูล ไม่เบียดเบียนกัน การมีความอ่อนโยน สุภาพอ่อนน้อม ให้เกียรติกัน เคารพยกย่องท่านผู้มีความเป็นผู้ใหญ่ ผู้สูงด้วยคุณธรรมความดี การมีกิริยามารยาทงดงาม การช่วยเหลือ รับใช้ บริการ ขวนขวายในกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ เพื่อพัฒนางานให้ประสบความสำเร็จ

3. การบริหารวิชาการแบบมีส่วนร่วมด้านภาวนามัย คือ การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการต่าง ๆ โดยการฝึกอบรมพัฒนาจิตใจ พัฒนาปัญญา การฟัง การอ่าน การรับข่าวสารข้อมูลเรื่องราวที่ตั้งงาม และเป็นประโยชน์ต่อการทำงาน การให้คำแนะนำ ให้ความรู้แก่ผู้ร่วมปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของงาน

## เอกสารอ้างอิง

- จันทร์ธานี สงวนนาม. (2553). ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 3). นนทบุรี: สำนักพิมพ์ บั๊ค พอยท์.
- ประพิศ โบราณมูล. (2554). การปฏิบัติตามหลักธรรมบุญกิริยาวัตถุ 3 ของข้าราชการครูในโรงเรียนเทศบาล สังกัดเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวรมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย*, 2(1), 50-59.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพมหานคร.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). 2550. พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. (พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จันทร์เพ็ญ.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 119 ตอนที่ 123 ก, 19 ธันวาคม 2545.

พระหนูกัน กตคุโณ (ฤวิเศษ). (2558). การศึกษาการสร้างบารมีตามหลักบุญกิริยาวัตถุ 3 ของชาวบ้านหนองแวงตอตั้ง ตำบลศิมาต อำเภอนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น. *วารสารวิชาการธรรมทรรศน์*, 14(3), 163-173.

ไพฑูริ สันลารัตน์. (2558). ปฏิรูปการเรียนรู้ : ปฏิรูปการศึกษาจากล่างขึ้นบน. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.

ลักษณวัต ปาละรัตน์. (2563). การใช้หลักศาสนธรรมในพระพุทธศาสนาเพื่อการพัฒนาตน : กรณีศึกษานักศึกษาที่เข้าเรียนวิชาพระพุทธศาสนาเบื้องต้น มหาวิทยาลัยรามคำแหง. *วารสารวิจัยรามคำแหง (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 23(2), 33-44.